

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 82/2024-50

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **LPH Vranov n/T, s.r.o.**, Pod dolami 838, Vranov nad Topľou, IČO 31 706 029, zastúpeného JUDr. Katarínou Hroncovou, Dr. Clementisa 1214/4, Brezno, proti postupu Okresného súdu Vranov nad Topľou v konaní vedenom pod sp. zn. 13Cb/79/2015 takto

rozhodol:

- Postupom Okresného súdu Vranov nad Topľou v konaní vedenom pod sp. zn. 13Cb/79/2015 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Okresnému súdu Vranov nad Topľou **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13Cb/79/2015 konal bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **2 500 eur**, ktoré **je** Okresný súd Vranov nad Topľou **povinný** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Vranov nad Topľou **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 82/2024-31 z 15. februára 2024 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa, doručенú mu 25. júla 2023, v rozsahu, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Vranov nad Topľou (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13Cb/79/2015. Navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a priznal mu primerané finančné zadosťučinenie 55 200 eur a náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom. Vo zvyšnej časti týkajúcej sa namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní bola ústavná sťažnosť predmetným uznesením odmietnutá z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a pripojeného spisu okresného súdu vyplýva, že na základe žaloby podanej okresnému súdu 18. júna 2015 sa proti sťažovateľovi v procesnom postavení žalovaného vedie konanie o vyplatenie časti vyrovnacieho podielu v sume 200 000 eur s príslušenstvom a dosiaľ nie je právoplatne skončené.

3. Okresný súd nariadil vo veci pojednávanie na 5. február 2016, 1. apríl 2016 a 24. jún 2016, ale všetky tieto termíny boli odročené z dôvodu prebiehajúcich mimosúdnych rokovaní strán sporu. Keďže k dohode nedošlo, na pojednávaní konanom 23. septembra 2016 bola prednesená žaloba. Ďalšie pojednávania súd vykonal 17. marca 2017, 16. júna 2017, 10. novembra 2017 a 9. marca 2018, ktoré odročil na neurčito na účel podania odborného vyjadrenia, keďže znalecký posudok Ing. Janky Šimkovej predložený do konania sťažovateľom 15. februára 2017 a odborné vyjadrenie Ing. Štefana Adamišina predložené žalobcom na pojednávaní 10. novembra 2017 boli podľa súdu navzájom rozporné, a preto k nim vzniesol svoje výhrady. Podanie odborného vyjadrenia znalcom Ing. Jozefom Rešetárom bolo súdom nariadené uznesením z 8. apríla 2019. Žalobca obratom vzniesol námietku zaujatosti znalca, o ktorej súd rozhodol uznesením z 12. augusta 2019, právoplatným 11. septembra 2019 tak, že znalec nie je vylúčený. Odborné vyjadrenie znalca bolo súdu doručené 3. marca 2020. Pojednávania prebehli aj 10. septembra 2021, 11. marca 2022, 29. apríla 2022 a 9. septembra 2022, keď boli prednesené záverečné reči. Už na pojednávaní konanom 29. apríla 2022 súd dospel k záveru, že „nie je potrebné vykonávať ďalšie dokazovanie“, a na účel prednesenia záverečných rečí pojednávanie odročil, napriek tomu na pojednávaní konanom 9. septembra 2022 vyhovel návrhu žalobcu na nariadenie (ďalšieho) znaleckého dokazovania. Súd v novembri 2022 kontaktoval znaleckú organizáciu JHS s. r. o. a po doručení zistení znalca a jeho návrhu na smerovanie znaleckého dokazovania, ako aj po doručení podania žalobcu s návrhom otázok pre znalecké dokazovanie uznesením zo 6. novembra 2023 zaviazal žalobcu na zloženie preddavku na trovy dôkazu a následne

uznesením z 25. januára 2024 nariadil znalecké dokazovanie. Spis bol znalcovi zaslaný 16. februára 2024, následne predložený ústavnému súdu (v súvislosti s podanou ústavnou sťažnosťou, pozn.) a opakovane znalcovi zaslaný 3. júla 2024 a zatiaľ nebol súdu vrátený. Keďže ide o reštančnú vec, napadnuté konanie podlieha aj dohľad predsedníčky súdu, ktorý bol nariadený vo februári 2023.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní sťažovateľ podal ústavnú sťažnosť, v ktorej namieta zbytočné prietahy a poukazuje na obdobie od júna 2016 do septembra 2022, keď bolo konanie poznamenané nesústredenou, neefektívnou a nesprávnou činnosťou súdu v súvislosti so závažným pochybením vo vedení konania a nedôslednou prácou zákonnej sudkyne. Ďalej argumentuje, že vyhovením návrhu žalobcu a nariadením (ďalšieho) znaleckého dokazovania došlo k neopodstatnenému predĺženiu už tak neprimerane dlhého konania. Tvrdí, že súd nesie plnú zodpovednosť za zabezpečenie efektívneho dokazovania, a má za to, že presúvať ho „donekonečna“ je v rozpore s princípom hospodárnosti konania, a považuje to za ústavne neakceptovateľný postup.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

5. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti uvádza, že ide o skutkovo a právne zložitý spor, náročný na dokazovanie aj na právne posúdenie. Sťažovateľ ako žalovaný síce predložil znalecký posudok, ale žalobca vzniesol proti jeho záverom závažné námietky, preto bolo súdom nariadené znalecké dokazovanie. Poukazuje na to, že vzhľadom na predmet konania a zložitost' skutkových zistení je potrebné právne posúdiť, či nebolo možné určiť vyrovnací podiel, berúc aj do úvahy skutočnosti namietané žalobcom, a to v kontexte skôr prebiehajúcich súdnych konaní medzi stranami sporu, a to nielen čo sa týka zrušenia účasti žalobcu v žalovanej spoločnosti. Zdôrazňuje, že na základe žiadosti strán sporu prebiehali od 18. júna 2015 do 23. septembra 2016 medzi stranami mimosúdne rokovania v záujme uzavretia zmieru, následne súd až do marca 2020 (vyhlásenie mimoriadnej situácie v súvislosti s pandémiou ochorenia COVID-19) konal plynulo. Z dôvodu pandemickej situácie neboli vykonané pojednávania nariadené na 16. október 2020, 5. marec 2021 a 23. apríl 2021. Navrhuje zohľadniť, že pojednávania nariadené na 12. november 2021 a 14. január 2022 boli odročené na základe žiadosti právnej zástupkyne sťažovateľa z dôvodu jej práceneschopnosti, resp. z dôvodu práceneschopnosti konateľa žalovaného. V závere uvádza, že v konaní neboli zistené zásadné prietahy spôsobené nečinnosťou súdu a že po podaní znaleckého posudku bude pravdepodobne možné vo veci rozhodnúť.

6. K veci sa vyjadrila aj zákonná sudkyňa, ktorá uviedla chronologický popis úkonov súdu a zdôraznila, že súd až po prednesení záverečných rečí vyhlasuje dokazovanie za skončené, k čomu v tomto konaní zatiaľ nedošlo (nebolo vydané predmetné uznesenie) a s odkazom na § 182 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) upozorňuje, že zákon dáva možnosť súdu vykonať ďalšie dôkazy, resp. rozhodnúť o ich vykonaní aj po záverečných rečiach. Poukazuje na to,

že pokiaľ ide o vypracovanie odborného vyjadrenia (znalcom z odboru ekonómie a manažmentu, odvetvia účtovníctva a daňovníctva) v roku 2019, predmetom tohto dokazovania bola iná skutočnosť ako tá, ktorá bola predmetom znaleckého dokazovania (znalcom z odboru ekonomiky a riadenia podnikov, odvetvia oceňovania a hodnotenia podnikov) nariadeného v januári 2024. Vzhľadom na to nie je možné predmetné znalecké dokazovanie považovať za duplicitné. K námietke sťažovateľa o nečinnosti súdu v období od júna 2016 do septembra 2022 poukazuje na jednotlivé pojednávania, ako aj prekážky v postupe súdu zmienené v chronologickom prehľade. V závere podotýka, že od septembra 2015 sú jej v zmysle rozvrhu práce pridelené už len trestné veci a tiež že pravidelne minimálne jeden týždeň v mesiaci vykonáva služobnú pohotovosť ako sudkyňa pre prípravné konanie.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o porušení jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní o vyplatenie časti vyrovnacieho podielu.

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

10. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (napr. § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1), ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti už vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 CSP. V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

11. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlander v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitost' veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

12. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitost' veci, ústavný súd súhlasí s tvrdením okresného súdu, že napadnuté konanie možno celkom určite považovať za zložité, čo vyplýva aj z tej skutočnosti, že vo veci bolo potrebné vykonať znalecké dokazovanie znalcami z dvoch rôznych odvetví a tiež konfrontovať rôznorodé závery znalcov. Aj táto skutočnosť prispela k predĺženiu konania.

13. V správaní sťažovateľa neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významne prispeli k predĺženiu vyše deväť rokov trvajúceho konania. Z chronológie úkonov okresného súdu v napadnutom konaní síce vyplýva, že k odročeniu termínu pojednávania došlo viackrát z dôvodu žiadostí právneho zástupcu žalobcu (štyrikrát), ale aj na základe žiadosti právnej zástupkyne sťažovateľa (tiež štyrikrát), ako aj z dôvodu mimoriadnej situácie v súvislosti s pandemiou COVID-19 (trikrát), čo objektívne v určitej miere ovplyvnilo dĺžku konania.

14. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným prieťahom, bol postup samotného okresného súdu. Ústavný súd uznáva, že v napadnutom konaní sa nevyskytli žiadne významné obdobia, ktoré by bolo možné posúdiť ako nečinnosť súdu. Rovnako nemožno vyčítať okresnému súdu ani odročenie pojednávania počas platnosti pandemických opatrení. Napriek tomu doterajšia celková dĺžka konania bez vydania akéhokoľvek meritórneho rozhodnutia vyznieva neprimerane. Po preskúmaní chronológie úkonov ústavný súd identifikoval dva prípady, keď okresný súd nepostupoval úplne efektívne. Prvým bolo, keď po prednesení výhrad k predloženému odbornému vyjadreniu Ing. Adamišina na pojednávaní konanom 9. marca 2018 bolo uznesením z 8. apríla 2019 nariadené podanie odborného vyjadrenia znalcom Ing. Rešetárom, ktoré bolo súdu doručené až v marci 2020. Celkovo tak znalecké dokazovanie trvalo dva roky. Druhý prípad predstavuje skutočnosť, že o vyhovení návrhu žalobcu na nariadenie (ďalšieho) znaleckého dokazovania rozhodol okresný súd v septembri 2022 a dosiaľ toto znalecké dokazovanie nebolo ukončené. Iba konajúci súd je príslušný rozhodnúť, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná, a preto ak sa takýto postup negatívne prejaví v dĺžke konania, konajúci súd sa nemôže zbavovať zodpovednosti za jeho neprimerane dlhé trvanie, resp. poukazom na to, že takýto postup navrhovala jedna zo strán v konaní.

15. Vychádzajúc z uvedeného, už len samotné doterajšie trvanie napadnutého konania (deväť a pol roka) na súde prvej inštancie bez akéhokoľvek meritórneho rozhodnutia prekračuje hranicu ústavnej akceptovateľnosti postupu súdu v predmetnom konaní. Vzhľadom na to ústavný súd uzatvára, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13Cb/79/2015 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

16. Keďže ústavný súd zistil porušenie označených práv sťažovateľa postupom súdu v napadnutom konaní, pričom toto nie je dosiaľ právoplatne skončené, prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

17. Sťažovateľ sa v ústavnej sťažnosti domáha, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 55 200 eur a dôvodí pretrvávajúcim stavom právnej neistoty, ako aj mimoriadnou povahou sporu, keďže v ňom ide o významnú finančnú hodnotu. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci považoval za potrebné priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, ale požadovaná suma je zjavne neprimeraná.

18. Cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu ani kompenzácia prípadnej škody. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

19. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia priznaného sťažovateľovi ústavný súd prihliadal primárne na celkovú doterajšiu dĺžku konania v trvaní deviatich rokov, zložitosť a komplexnosť napadnutého konania, ďalej vzal do úvahy, že v úvode konania prebiehali mimosúdne rokovania, takže reálne súd začal konať v septembri 2016, ale prihliadol aj na skutočnosť, že už samotná deklarácia porušenia základných práv a náhrada trov konania implicitne zahrnujú aj satisfakčný prvok. Vzhľadom na uvedené rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v sume 2 500 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovelo (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

20. Ústavný súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v celkovej sume 530,86 eur (bod 4 výroku tohto nálezu) za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 208,67 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 12,52 eur, t. j. spolu 442,38 eur [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení účinnom do 31. decembra 2023 (ďalej len „vyhláška“)]. Priznanú odmenu podľa § 18 ods. 3 vyhlášky zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty, t. j. o sumu 88,48 eur.

21. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. novembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu